

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 หลักการและเหตุผล

โลจิสติกส์ คือ ระบบการจัดการการส่งสินค้า ข้อมูล และทรัพยากรอย่างอื่นจากต้นทางไปยังจุดปลายทางตามความต้องการของลูกค้า โลจิสติกส์เกี่ยวข้องกับการผสมผสานของข้อมูล การขนส่ง การบริหารวัสดุคงคลัง การจัดการวัตถุดิบ การบรรจุหีบห่อ ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานที่เพิ่มมูลค่าของการใช้ประโยชน์ของเวลาและสถานที่ โดยทั่วไปการจัดการ โลจิสติกส์ได้นิยมนำมาใช้ในการจัดการอุตสาหกรรมการผลิต อาทิ ด้านการจัดการขนส่ง การบริหารศูนย์กระจายสินค้าหรือการจัดการคลังสินค้า แต่ในภาคการเกษตรนั้นยังมีความยากในการบริหารจัดการและที่สำคัญขาดการวิชาการด้านการนำโลจิสติกส์ไปใช้เป็นอย่างมาก ทำให้ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของภาคการเกษตรด้อยกว่าภาคการผลิตหรือภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรมักประสบปัญหา อาทิ เรื่องคุณภาพ ราคา หรือเวลาในการเก็บเกี่ยว ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ โดยมีข้อจำกัดที่ทำให้ระบบโลจิสติกส์ของพืชผลทางการเกษตรมีความยุ่งยากกว่าสินค้าประเภทอื่น คือ ธรรมชาติของผลผลิตทางการเกษตรที่จะออกเป็นฤดูกาลพร้อมกันเป็นจำนวนมาก ทำให้อุปทานล้นตลาดในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว ประกอบกับวิธีการเก็บรักษา อาทิ การใช้ไซโลปรับอากาศ หรือห้องเย็นควบคุมอุณหภูมิที่ใช้ในระบบโลจิสติกส์เพื่อถนอมหรือยืดอายุผลผลิตยังไม่มีหรือนำมาใช้หรือไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกษตรกรเมื่อทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ตกอยู่ในภาวะจำยอมที่ต้องขายผลผลิตออกไปในราคาที่ต่ำกว่าความเป็นจริง และเนื่องจากธรรมชาติของผลผลิตทางการเกษตรด้วยเช่นกันที่ทำให้สินค้าเกษตรเกือบทั้งหมดเป็นสินค้าที่เป็นของสด เน่าเสียได้ง่าย มีอายุสั้น ข้อจำกัดในข้อนี้ถือว่าเป็นข้อจำกัดทางกายภาพของตัวสินค้าเองที่จำเป็นต้องอาศัยหรือพึ่งพาระบบ โลจิสติกส์ที่มีคุณภาพสูง เพราะผลผลิตได้รับการควบคุมอุณหภูมิที่เหมาะสมให้ได้ในแต่ละช่วงของการเคลื่อนย้าย จัดเก็บ รวบรวม และกระจายสินค้า (พงษ์ชัย อธิคมรัตน์กุล, 2551)

ประเทศไทยมีศักยภาพด้านการเกษตรมีการปลูกพืชไร่เป็นจำนวนมาก ซึ่งพืชไร่ นับว่าเป็นวัตถุดิบที่สำคัญที่ป้อนเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม เพื่อผลิตเป็นอาหารสำหรับคนและสัตว์ หรือเป็นเชื้อเพลิง พืชไร่จึงเป็นที่ต้องการเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำคัญในโรงงานอุตสาหกรรมเสมอ ทำให้เกิดธุรกิจการค้าพืชไร่ซึ่งทำหน้าที่ในการจัดหาวัตถุดิบดังกล่าว โดยเฉพาะผลผลิตจากเกษตรกรเพื่อป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้ศรีโพธิ์การเกษตรเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่ทำ

การค้าพืชไร่ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มาตั้งแต่ปี 2544 ด้วยทุนจดทะเบียน 19 ล้านบาท ซึ่งธุรกิจได้ดำเนินการจัดหาและจำหน่ายผลผลิตพืชไร่ คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเขียว และถั่วเหลือง เพื่อส่งให้โรงงานอุตสาหกรรมอาหารคนและสัตว์ เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง และจำหน่ายไปยังประเทศกัมพูชา ซึ่งในปี 2552 ธุรกิจค้าพืชไร่ของศรีโพธิ์การเกษตรสามารถผลิตและจัดจำหน่ายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ 8,700 ตันต่อปี ถั่วเขียว 1,900 ตันต่อปี และถั่วเหลือง 3,600 ตันต่อปี (ทวีพร ปิ่นเขียว, 2553: สัมภาษณ์) โดยการจัดหาและรวบรวมผลผลิตดังกล่าวแล้วนำไปคัดแยกตามจุดประสงค์การนำไปใช้ จากนั้นจึงนำส่งให้โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ และส่งขายไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้เนื่องจากสินค้าเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่มีผลผลิตมากน้อยตามฤดูเก็บเกี่ยวและเป็นสินค้าที่เน่าเสียง่าย มีความอ่อนไหวต่อสภาพอากาศ ทำให้ธุรกิจประสบปัญหาในเรื่องการจัดการวัตถุดิบหรือสินค้า ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วัตถุดิบเสียหายและทำให้ราคาต่ำลงหรือถูกปฏิเสธจากโรงงาน นอกจากนี้ข้อมูลด้านความต้องการของลูกค้ารวมถึงราคาตลาดมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ ทำให้ธุรกิจต้องมีความยืดหยุ่นในการจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับ สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสามารถแข่งขันกับผู้ค้าธุรกิจเดียวกันได้ การจัดการกิจกรรมโลจิสติกส์จึงถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ กล่าวคือเพื่อให้การไหลของวัตถุดิบหรือสินค้าเป็นไปได้อย่าง รวดเร็ว เหมาะสม และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาถึงการจัดการโลจิสติกส์ธุรกิจค้าของพืชไร่ศรีโพธิ์การเกษตร รวมถึงศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรมในระบบโลจิสติกส์ ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมหลักคือการจัดการวัตถุดิบและการจัดการการกระจายสินค้า โดยการเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาการจัดการกิจกรรมโลจิสติกส์ธุรกิจค้าพืชไร่ของศรีโพธิ์การเกษตร

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดการโลจิสติกส์ธุรกิจค้าพืชไร่ของศรีโพธิ์การเกษตร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการโลจิสติกส์ธุรกิจค้าพืชไร่ของศรีโพธิ์การเกษตร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาโลจิสติกส์ธุรกิจค้าพืชไร่ของศรีโพธิ์การเกษตร

### 1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทราบการจัดการโลจิสติกส์ธุรกิจค้าพืชไร่ของศรีโพธิ์การเกษตร
2. ทราบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการโลจิสติกส์ธุรกิจค้าพืชไร่ของศรีโพธิ์การเกษตร
3. ได้เสนอแนะแนวทางพัฒนาโลจิสติกส์ธุรกิจค้าพืชไร่ของศรีโพธิ์การเกษตร
4. ผู้ที่สนใจหรือผู้ประกอบการธุรกิจค้าพืชไร่สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการจัดการโลจิสติกส์ได้

### 1.4 นิยามศัพท์

**โลจิสติกส์** หมายถึง การจัดการเคลื่อนย้ายสินค้าตั้งแต่จุดกำเนิด ผ่านกระบวนการแปรรูปหรือผลิต จนกลายเป็นสินค้าที่พร้อมส่งถึงมือลูกค้าหรือผู้บริโภค โดยตลอดกิจกรรมทางด้านโลจิสติกส์ได้มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบหรือเพิ่มมูลค่าของสินค้านั้นๆ ให้ได้ตามความต้องการของตลาด โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของต้นทุนและความพึงพอใจสูงสุดของลูกค้า

**ธุรกิจค้าพืชไร่** หมายถึง ธุรกิจรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเขียว และถั่วเหลือง เพื่อคัดสรรและแปรรูปเป็นวัตถุดิบสู่โรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งในการศึกษานี้ธุรกิจค้าพืชไร่ดังกล่าวคือ ศรีโพธิ์การเกษตร